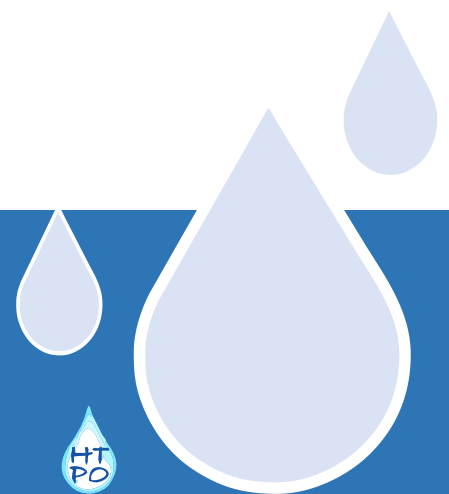

HTPO

ATCZ167

D.T2.3.2 KATALOG ADMINISTRATIVNÍCH A LEGISLATIVNÍCH OPATŘENÍ PRO SPOLEČNÉ VYUŽITÍ TERMÁLNÍCH VOD V PŘÍHRANIČNÍM REGIONU

April 2021

AUTOŘI

Tato zpráva byla vypracována v rámci externí studie zadané v rámci projektu HTPO. Objednávka na veřejnou zakázku "Odborná studie právního rámce a strategie využívání termální vody" byla zadána společnosti Haslinger / Nagele Rechtsanwälte GmbH zastoupené Dr. Wolfgangem Bergerem. Zde prezentované výsledky představují formu odborné studie integrované do struktury projektových reportů. Obsahovou část poskytla výhradně společnost Haslinger / Nagele GmbH.

EXPERTNÍ STUDIE K PRÁVNÍMU RÁMCI A STRATEGII PRO VYUŽÍVÁNÍ TERMÁLNÍCH VOD

**v příhraniční oblasti
Laa an der Thaya
a Pasohlávký
3. část**

vypracovali

RA. Dr. Wolfgang Berger, RA Dr. Thomas Riesz

Dr. Reka Krasznai

JUDr. Martin Drahotský (HAVEL & PARTNERS s.r.o.)

Haslinger / Nagele Rechtsanwälte GmbH

Mölker Bastei 5, 1010 Wien &

Roseggerstraße 58, 4020 Linz

v březnu 2021

Zapojené osoby z projektového týmu HTPO:

Doris Rupprecht (Kontakt AT)	Geologische Bundesanstalt
RNDr. Tomáš Vylita Ph.D. (Kontakt CZ)	Masarykova Univerzita
Gregor Götzl	Geologische Bundesanstalt
Magdalena Bottig	Geologische Bundesanstalt
Kontakt: doris.rupprecht@geologie.ac.at , tvylita@gmail.com	

Více informací a další výstupy k projektu „HTPO – Hydrotermální potenciál oblasti“ Laa an der Thaya-Pasohlávký" naleznete na:

https://www.at-cz.eu/cz/ibox/po-2-zivotni-prostredi-a-zdroje/atcz167_htpo

MUNI

GA Geologische Bundesanstalt

ÚVOD

Tato zpráva byla napsána v průběhu projektu "HTPO – Hydrotermální Potenciál Oblasti" Laa an der Thaya-Pasohlávký. Vložení do struktury projektu je uvedeno v následující tabulce:

Pracovní balíček 2	„Návrhy budoucích opatření pro přeshraniční řízení v oblasti využívání termálních vod“
Aktivita 2.3	„Opatření pro implementaci společných strategií k využívání termálních vod v příhraniční oblasti“
Úkol 2.3.2	„Katalog administrativních a legislativních opatření pro společné využití termálních vod v příhraničním regionu“

Přirozeně se vyskytující termální vody jsou cenným zdrojem, který lze v závislosti na jejich mineralogickém složení a teplotě využít jak pro balneologické účely, tak pro výrobu energie. V případě výroby energie (tepla a/nebo elektřiny) mohou jako "zelená" technologie rovněž významně přispět ke splnění cílů v oblasti klimatu. Vzhledem ke své povaze a druhu využití je třeba termální vody považovat za udržitelný zdroj neutrální vůči CO₂, ale pouze v omezené míře za zdroj obnovitelný. Obnova původních stavů podzemních útvarů termální vody sice probíhá, ale po delší dobu, než je tomu například v případě biomasy. Jejich využívání, a to jak pro balneologické, tak pro energetické účely, musí být proto přizpůsobeno podmínkám příslušného útvaru termální vody a musí být také monitorováno, aby bylo zajištěno udržitelné hospodaření a aby byl tento cenný zdroj k dispozici budoucím generacím. Vzhledem k tomu, že šíření termálních vod v podzemí je založeno na geologických strukturách, a nikoli na státních hranicích, je v příhraničních regionech vyžadováno koordinované řízení. Řízení je rozděleno do dvou podoblastí. Na jedné straně jsou nezbytná technická a institucionální opatření, jako je kontrola čerpaného množství vody a s tím spojené monitorování tlakových podmínek v útvaru podzemní vody. Na druhé straně jsou také zapotřebí správní a legislativní opatření, aby byla zajištěna komunikace a hodnocení využívání oběma zeměmi.

Předkládaná zpráva k úkolu 2.3.2 - „Katalog administrativních a legislativních opatření pro společné využití termálních vod v příhraničním regionu" poskytuje základ pro případné společné řízení a využívání útvaru podzemních vod v studované oblasti projektu HTPO mezi Českou republikou a Rakouskem. Byla zohledněna stávající právní situace pro využívání termálních vod a byl vypracován návrh, jak by bylo možné v budoucnu provádět případné společné řízení.

Shrnutí současné právní situace a správní praxe obou zemí je k dispozici ve výstupech HTPO: T2.1.1 - „Přehled existující správní a hospodářské praxe ve studovaném regionu" a T2.1.2 - „Přehled relevantních mezinárodních dohod a mechanismů".

INHALT

Autoři.....	2
Úvod	4
1. Návrh společné strategie využívání a obhospodařování zdrojů termálních vod v pohraniční oblasti Laa an der Thaya a Pasohlávký	6
1.1 Právní rámec intenzivního využívání a obhospodařování termálních vod v pohraničí	6
1.2 Návrh smluvních modifikací	7
1.3 Návrh k etablování správní praxe	9
1.3.1 Právní základ pro vypracování seznamu zásad	10
1.3.2 Obsahové pojetí seznamu zásad	10
1.4 Zapojení a posílené informování dotčených vnitrostátních úřadů.....	15
1.5 Zahrnutí termálních vod v příhraničním regionu Laa an der Thaya a Pasohlávký do příslušných národních vodohospodářských plánů	16
2. Shrnutí	18

1. NÁVRH SPOLEČNÉ STRATEGIE VYUŽÍVÁNÍ A OBHOSPODAŘOVÁNÍ ZDROJŮ TERMÁLNÍCH VOD V POHRANIČNÍ OBLASTI LAA AN DER THAYA A PASOHLÁVKY

1.1 PRÁVNÍ RÁMEC INTENZIVNÍHO VYUŽÍVÁNÍ A OBHOSPODAŘOVÁNÍ TERMÁLNÍCH VOD V POHRANIČÍ

Intenzivnější využívání přeshraničních termálních vod dalším balneologickým využíváním (výstavba nebo rozšiřování termálních lázní) nebo nová geotermální využití vyžadují, aby obě strany zesílily přeshraniční koordinaci, postupovaly ve vzájemné shodě a braly na sebe navzájem ohledy při využívání termálních vod, aby tak předešly možným negativním vlivům ve sledovaném příhraničním regionu a aby splnily požadavky trvale udržitelného rozvoje.

Potřebný právní rámec částečně existuje, měl by však být dále rozvinut. Při tvorbě právního rámce lze zásadně postupovat dvěma způsoby:

Zprv je možné stavět na existujících smluvních základech, konkrétně na mezinárodní smlouvě popsané v části 1, bodu 2.2.1, mezi Rakouskou republikou a Českou republikou o úpravě vodohospodářských otázek na hraničních vodách (1967), a tu odpovídajícím způsobem modifikovat, resp. doplnit, přičemž by bylo vhodné navázat na mladší Úmluvu o ochraně a využívání vodních toků přesahujících hranice státu a mezinárodních jezer (ratifikována Rakouskem v roce 1996 a Českou republikou v roce 2002).

Změna mezinárodní smlouvy však vyžaduje delší čas, přičemž navíc je třeba politického konsenzu na obou stranách, čehož lze s největší pravděpodobností dosáhnout jen po delším vyjednávacím a schvalovacím procesu.

Zadruhé je však také možné zintenzivnění správní praxe ve vztahu k předmětným termálním vodám na základě existujícího mezinárodněprávního stavu. Stávající Komise pro hraniční vody by mohla iniciovat vypracování odpovídajícího podkladu pro společné využívání a obhospodařování termálních vod v příhraničním regionu. Následně by bylo třeba přijmout formou usnesení Komise pro hraniční vody mezinárodně závazné normy pro budoucí společný, koordinovaný postup při využívání termálních vod a hospodaření s nimi.

Je třeba zdůraznit, že se obě tyto možnosti v žádném případě nevylučují, nýbrž naopak mohou být realizovány paralelně a v konečném důsledku se mohou i odpovídajícím způsobem vzájemně doplňovat. Vypracování společných strategií je beze sporu možné na základě existující smlouvy o

hraničních vodách z roku 1967. Pravděpodobně se ale přitom v této smlouvě objeví nejasnosti či regulace zaostávající za požadavky současnosti. Proto nyní uvedeme návrhy možných modifikací této smlouvy o hraničních vodách.

1.2 NÁVRH SMLUVNÍCH MODIFIKACÍ

Jak bylo uvedeno v části 1, bodu 2.1.1, existuje na základě Úmluvy o ochraně a využívání vodních toků přesahujících hranice státu a mezinárodních jezer povinnost upravit existující dohody tak, aby byly odstraněny rozpory s podstatnými zásadami této Úmluvy. Mezinárodní smlouva mezi Rakouskou republikou a Českou republikou o úpravě vodohospodářských otázek na hraničních vodách (část 1, bod 2.2.1), která pochází ještě z doby před Úmluvou, sice není s uvedenou Úmluvou ve zjevném rozporu. Aplikační rozsah této mezinárodní smlouvy je však omezen, a to měrou nikoliv nepodstatnou, a mohou tak z tohoto pohledu vznikat přinejmenším nejasnosti, tudíž je třeba doporučit příslušnou úpravu.

Přitom se lze inspirovat ohledně obsahových náležitostí mezinárodní smlouvy, která má regulovat využívání přeshraničních termálních vod, smlouvou mezi Rakouskou republikou a Spolkovou republikou Německo a Evropským hospodářským společenstvím o vodohospodářské spolupráci (takzvaná Regensburgská smlouva). Platná česko-rakouská smlouva o hraničních vodách (1967) zahrnuje dle svého článku 1 jednak a) úseky toků, jimiž probíhají státní hranice mezi smluvními státy, a jednak b) „vody protínající státní hranice a vody se státními hranicemi sousedící, pokud na nich učiněná vodohospodářská opatření na území jednoho smluvního státu by podstatně nepříznivě ovlivnila vodní poměry na území druhého smluvního státu“. Smlouva nezmiňuje výslovně podzemní vodu. Jejím cílem je obecně zejména zabránit vodohospodářským opatřením, která by podstatně nepříznivě ovlivnila vodní poměry na území druhého smluvního státu (výše citovaný čl. 1 písm. b). Takto formulovaný cíl by však mohl být nedostatečný s ohledem na závazky dle Rámcové směrnice o vodách vydané EU i s ohledem na cíle mezinárodní Úmluvy o ochraně a využívání vodních toků přesahujících hranice státu a mezinárodních jezer (1992), neboť zákaz zhoršování a požadavek zlepšování obsažený v Rámcové směrnici a ve Směrnici o ochraně podzemních vod stanoví dosažení alespoň dobrého stavu a pojem zhoršení je u ní naplněn už tehdy, když je u dané podzemní vody překročena alespoň jedna kvalitativní norma nebo alespoň jedna prahová hodnota směrnice o ochraně podzemních vod 2006/118/ES nebo pokud se pravděpodobně zvýší koncentrace škodliviny, jejíž prahová hodnota je již překročena.¹ Proto je třeba navrhnout, resp. doporučit následující doplnění mezinárodní smlouvy mezi Rakouskou republikou a Českou republikou o úpravě vodohospodářských otázek na hraničních vodách:

- Za účelem vyloučení pochybností by měly být v předmětu úpravy smlouvy výslovně uvedeny i podzemní vody, aby se tak předešlo nedorozuměním či aby nebyly možné, resp. aby se nepodporovaly různé interpretace.
- V zájmu obsáhlé ochrany (podzemních) vod by měla být dána příslušnost Komise pro hraniční vody a použitelnost mechanismů smlouvy i v případech, kdy by vodohospodářská opatření měla přeshraniční dopady, resp. kdy by nepříznivě ovlivnila

¹ Srov. k tomu rozhodnutí SD EU z 1. 7. 2015 - C-461/13, „Prohloubení vody“, resp. ve vztahu k podzemní vodě rozhodnutí SD EU z 28. 5. 2020, C-535/18, „Země Severní Porýní-Vestfálsko“, s dalšími odkazy.

vodní poměry v rozporu s Rámcovou směrnicí či se Směrnicí o ochraně podzemních vod (a nikoliv teprve v případě podstatného zhoršení poměrů). Tím by byly obě smluvní strany zavázány k tomu, aby se vzájemně koordinovaly při všech činnostech, které potenciálně mohou nepříznivě ovlivnit vodní poměry, a aby spolupracovaly ve vodohospodářské oblasti, aniž by bylo třeba zohledňovat blíže nedefinovanou „podstatnost“ nepříznivých vlivů, čímž by oba státy také lépe koordinovaly a domlouvaly plnění těch povinností v příhraničním regionu, které mají coby členské státy EU na základě Rámcové směrnice o vodách a Směrnice o ochraně podzemních vod.

- Doporučit lze v každém případě převzetí principu trvalé udržitelnosti, tj. zakotvení zásady využívání a obhospodařování vod ohleduplného k životnímu prostředí a šetrného ke zdrojům (kvantitativní ochrana [podzemních] vod).
- Dále by měl existovat podklad pro stanovení cílů a kritérií kvality vody. Zde by bylo možné zohlednit zejména požadavky na citlivé, a zvláště chráněné vody, včetně podzemních vod (kvalitativní ochrana [podzemních] vod). Smluvní strany jsou sice povinny podle možnosti pečovat o to, aby provozem vodohospodářských děl a zařízení všeho druhu na hraničních vodách neutrpěly škodu vodohospodářské zájmy druhého smluvního státu,² tato povinnost je však formulována jen velmi obecně.
- Rovněž je třeba doporučit zakotvení principu prevence, takže nebude třeba žádný vědecký důkaz ke stanovení opatření zabraňujících možným negativním přeshraničním vlivům.
- Kromě toho by mohla být písemně zakotvena posílená spolupráce a posílená výměna informací při zkoumání a vývoji účinných procesů k prevenci, řešení a zmenšení negativních přeshraničních vlivů, přičemž by mohla být zefektivněna ještě také výslovným zakotvením oznamovací povinnosti.
- Po vzoru Regensburžské smlouvy by mohla být stávající smlouva mezi Rakouskem a Českou republikou doplněna o povinnost udržování a dosažení řádného hospodaření s vodou ve vztahu k využívání (podzemních) vod pro vodní elektrárny, odvádění vody a pro odběry vody, které jsou v předmětném případě zvláště významné.
- Role Komise pro hraniční vody by měla být posílena rozšířením jejích pravomocí. Například by měla být oprávněna k tomu, aby zřizovala (specifické) pracovní výbory, které jí budou předkládat zprávy. Je sice stanoveno, že projektování vodohospodářských opatření smluvních států probíhá na základě směrnic stanovených Komisí³, přičemž k úkolům Komise pro hraniční vody patří mj. „průzkum, měření a studie, které souvisí s vodohospodářskými stavebními pracemi na hraničních vodách a vzájemná výměna zkušeností v této oblasti provádění“⁴ přičemž k úkolům Komise pro

² Čl. 3 odst. 5 smlouvy.

³ Čl. 5 smlouvy.

⁴ Viz čl. 14 smlouvy.

hraniční vody patří mj. „průzkum, měření a studie, které souvisí s vodohospodářskými stavebními pracemi na hraničních vodách a vzájemná výměna zkušeností v této oblasti provádění“, zřizováním příslušných výborů by se však bez pochyby ještě více posílila vzájemná výměna zkušeností a spolupráce při tvorbě směrnic.

- Konečně by měla být pojata do stávající smlouvy mezi Rakouskem a Českou republikou také evaluační doložka, která uloží Komisi pro hraniční vody povinnost k přezkumu a oznamování potřebných změn a doplnění stávající smlouvy i případně potřebného uzavření nových mezinárodních smluv.

1.3 NÁVRH K ETABLOVÁNÍ SPRÁVNÍ PRAXE

Bez ohledu na výše uvedené možnosti změny smluvního základu lze etablovat již na bázi stávající smlouvy mezi Rakouskou republikou a Českou republikou o úpravě vodohospodářských otázek na hraničních vodách (1967) takovou správní praxi, která může mj. pomocí vzájemných kontaktů a výměny informací týkajících se přeshraničních termálních vod dosáhnout zlepšení společného využívání a obhospodařování stávajících termálních vod ve zkoumaném příhraničním regionu. To, že v praxi takové kontakty mezi rakouskými a českými úřady fungují, ukázala Dohoda mezi vládou Československé republiky a Rakouskou spolkovou vládou o těžbě společných ložisek zemního plynu a nafty,⁵ na jejímž základě se dle informací Spolkového ministerstva pro zemědělství, regiony a turismus rozvinuly čilé kontakty.

K vytvoření takové praxe by mohlo dojít ve formě seznamu zásad, který by byl předán národním úřadům jako návod pro schvalování využívání podzemních a termálních vod v regionu Laa an der Thaya a Pasohlávky a který by garantoval jednotný a vzájemně dohodnutý postup při využívání termálních vod.

Jako inspirace a vzor takového seznamu zásad může posloužit „Seznam zásad pro využívání termálních vod v dolnobavorsko-honorakouské Molasské pánvi“,⁶ který byl vytvořen z pověření rakousko-německé Stálé komise pro vody dle Regensburgské smlouvy v červenci 2012. Tento seznam zásad výslovně stanoví, že vodohospodářské zásady a požadavky, které jsou v něm obsaženy, jsou aplikovatelné nejen při zpřístupnění a využívání termálních vod v dolnobavorsko-honorakouské Molasské pánvi, nýbrž při využívání a obhospodařování zdrojů termálních vod obecně.⁷

Úřad honorakouské zemské vlády (ředitelství životního prostředí a vodního hospodářství, oddělení vodního hospodářství) potvrdil na náš dotaz, že strategie obsažená v Seznamu zásad pro využívání a ochranu termálních vod funguje dobře a že stejně tak dobře funguje i spolupráce odborných skupin

⁵ Rakouská sbírka zákonů 53/1985.

⁶ „Seznam zásad pro využívání termálních vod v dolnobavorsko-honorakouské Molasské pánvi“ [„Grundsatzpapier zur Thermalwassernutzung im niederbayerisch-oberösterreichischen Molassebecken“]. Červenec 2012, vydává Úřad honorakouské zemské vlády, Spolkové ministerstvo zemědělství, lesního hospodářství, životního prostředí a vodní hospodářství, Bavorský zemský úřad životního prostředí, Bavorské státní ministerstvo životního prostředí a zdravotnictví. Dostupné na: <https://www.land-oberoesterreich.gv.at/26264.htm> (Stav 08.03.2021)

⁷ Seznam zásad pro využívání termálních vod v dolnobavorsko-honorakouské Molasské pánvi, str. 6.

vytvořených Stálou komisí pro vody, skládajících se z právníků, resp. právníček, a techniků, resp. techniček, a že mezi oběma státy dochází k plynulé a plodné komunikaci.

Na dalších stranách nejdříve popíšeme, jak by mohl z hlediska formálně právního vypadat takovýto seznam zásad též pro region Laa an der Thaya a Pasohlávký. Následně budou představeny návrhy toho, jak pojmout takovýto seznam zásad z pohledu obsahového.

1.3.1 PRÁVNÍ ZÁKLAD PRO VYPRACOVÁNÍ SEZNAMU ZÁSAD

Smlouva mezi Rakouskou republikou a Českou republikou obsahuje v příloze A statut Česko-rakouské komise pro hraniční vody. Dle tohoto statutu vysílá každý smluvní stát čtyřčlennou delegaci a jmenuje jednoho člena delegace stálým zmocněncem. Tito zmocněnci se mohou přímo stýkat a projednávat běžné záležitosti, o následně podávají zprávu Komisi. K úkolům Komise pro hraniční vody patří mimo jiné praktická řešení technických a hospodářských otázek, jakož i zajištění vodohospodářské stavební spolupráce, a projednávání opatření týkajících se hraničních vod, která jsou prováděna vnitrostátně⁸.

Zmocněnci smluvních států by mohli na základě smluvního zmocnění k přímému styku a v rámci jejich pravomoci k praktickým řešením technických a hospodářských otázek vypracovat společně návrh seznamu zásad a následně jej předložit Komisi pro hraniční vody. Ta by musela rozhodnout usnesením o přijetí seznamu zásad a následně ho nechat schválit oběma vládami.⁹ Poté by mohl být seznam zásad využíván vnitrostátními správními úřady jako podklad, resp. návod pro schvalování využití termálních vod v regionu Laa an der Thaya a Pasohlávký.

1.3.2 OBSAHOVÉ POJETÍ SEZNAMU ZÁSAD

Po vzoru Seznamu zásad pro využívání termálních vod v dolnobavorsko-hornorakouské Molasské pánvi lze uvažovat o následujících obsahových bodech pro seznam zásad v regionu Laa an der Thaya a Pasohlávký:

I. Stanovení cíle

Pro společný a vzájemně odsouhlasený postup jak na rakouské, tak i na české straně by mělo nejprve dojít ke stanovení cíle, na němž bude spočívat společné využívání a obhospodařování existujících termálních vod v příhraničním regionu.

V důsledku omezenosti dostupných využitelných zdrojů termálních vod v příhraničním regionu je v každém případě třeba stanovit jako společný cíl ochranu přeshraničních termálních vod v kvalitativním i kvantitativním smyslu. Při zpřístupňování a využívání termálních vod by se mělo jednak předcházet znečištění termálních vod, jednak by měly být zásoby vody obhospodařovány trvale udržitelným způsobem a efektivně tak, aby mohla být pokryta potřeba dnešní generace, aniž by se však odebrala možnost také budoucím generacím pokrýt svoji potřebu. Tím pádem by se mělo pamatovat zejména na to, aby byly termální vody

⁸ Viz článek 1 odst. 2, článek 2 odst. 1 písm. a) a l) a odst. 2 statutu Česko-rakouské komise pro hraniční vody.

⁹ Viz článek 5 statutu Česko-rakouské komise pro hraniční vody.

odebírány pouze v množství odpovídajícím potřebě (žádné nadužívání) a pokud možno při zachování přirozených tlakových poměrů.

Odběr termálních vod by měl sloužit, v závislosti na výsledcích geologických průzkumů v rámci projektu HTPO,

- balneologickému využití k léčebným a lázeňským účelům a
- energetickému využití pro účely vytápění a výroby elektřiny.

Aby se zajistilo co možná nejefektivnější využití, měla by být termální voda, která byla využita k balneologickým účelům (termální voda využita ke koupání), následně ještě využita geotermálně, pokud jsou pro to splněny technické předpoklady.¹⁰

Za účelem zachování příznivého množstevního stavu termálních vod by bylo možné nařídit (pokud by to nenarušovalo termální vody) z vodohospodářského hlediska navíc reinjekci (navrácení) výlučně jen geotermálně využitě vody zpět do ložiska v zemi, ze kterého byla tato voda čerpána.¹¹

II. Rozsah působnosti

V souladu s geografickou polohou výskytu termálních vod v regionu Laa an der Thaya a Pasohlávky by se mělo územně omezit využití a obhospodařování stanovené v seznamu zásad v každém případě na oblast, která je předmětem zkoumání ve studii HTPO, přičemž může zůstat otevřena možnost rozšíření jeho působnosti také na další termální vody zpřístupněné v budoucnu v pohraničním území mezi Weinviertelem a jižní částí jižní Moravy. Odpovídající zakotvení rozsahu územní působnosti je však v každém případě třeba doporučit za účelem vyloučení nejasností.

Kromě vymezení rozsahu územní působnosti by bylo třeba stanovit i rozsah věcné působnosti. Ta by se měla vztahovat v souladu s vytyčeným cílem k využívání a obhospodařování stávajících a eventuálně v budoucnu dále zpřístupňovaných termálních vod, avšak z důvodu odlišného zacházení nikoliv na využívání ostatních (podzemních) vod nacházejících se ve stanoveném území.

Pro sledovanou přeshraniční společnou strategii by měl být rozsah věcné působnosti takového seznamu zásad také omezen na využívání termálních vod relevantní z přeshraničního hlediska. Přeshraniční relevance může vyplývat jednak z jednotlivých větších využití, jednak ale také ze souhrnu více menších, územně rozptýlených odběrů termálních vod.

Za „využití termálních vod s přeshraniční relevancí“ jsou v Seznamu zásad pro využívání termálních vod v dolnobavorsko-hornorakouské Molasské pánvi považovány takové případy využití, při nichž „nelze z odborného hlediska předem vyloučit negativní vliv na vody v

¹⁰ Seznam zásad pro využívání termálních vod v dolnobavorsko-hornorakouské Molasské pánvi, str. 10.

¹¹ Viz Část 1, bod 2.3.2 III.

sousedním státě“. „Podstatný negativní vliv“, jaký upravuje Regensburžská smlouva i platná rakousko-česká smlouva o hraničních vodách, je zde irelevantní.

K tomu se stanoví, že

- veškeré jednotlivé odběry, resp. navýšení odběrů do vzdálenosti 20 km od státní hranice a jednotlivé odběry, resp. navýšení odběrů o objemu více než 2 l/s i ve větší vzdálenosti než 20 km od státní hranice a
- při dosažení předpokládané hranice výkonu, resp. při hrozícím nadužívání termálních vod z důvodu úhrnného účinku, veškeré další odběry bez ohledu na velikost a vzdálenost od hranice mají přeshraniční relevanci.¹²

Takovou nebo podobnou úpravu lze doporučit i pro navržený seznam zásad, který by se měl vyhotovit, přičemž je však třeba poznamenat, že vzhledem ke znění smlouvy o hraničních vodách, jejíž působnost je omezena na „podstatné“ negativní vlivy na vody protínající státní hranici, může být příslušná šířeji pojatá formulace poněkud problematická.

III. Vyhodnocování stavu a hranice výkonu termálních vod

Ochrana a využívání termálních vod šetrná ke zdrojům předpokládá znalost aktuálního stavu termálních vod v kvalitativním i kvantitativním ohledu. Potřebný geologický průzkum na projektovém území již probíhá díky projektu „HTPO – hydrotermální potenciál oblasti Laa an der Thaya-Pasohlávky“ v rámci „evropské teritoriální spolupráce“ (Interreg) mezi Rakouskou republikou a Českou republikou a v jeho rámci již bylo zjištěno, že hlubší geotermie je obecně použitelná pro průmyslové účely s ohledem na teplotní situaci na projektovém území.

Na podkladu takto zjištěného stavu¹³ lze dále zkoumat a stanovit hranice výkonu termálních vod. Po vzoru Seznamu zásad pro využívání termálních vod v dolnobavorsko-honorakouské Molasské pánvi by mohla být hranice výkonu na zkoumaném území stanovena dle tlakových a kvalitativních poměrů (včetně teploty termálních vod), jichž má být dosaženo, resp. které je třeba udržet. Přitom by měla být dána přednost maximálnímu množství odebrané termální vody před maximálním přípustným ochlazením termální vody geotermálním využíváním.¹⁴

Vodohospodářské záměry k využití termálních vod (nezávisle na projektu a projektantovi) by měly být schvalovány výlučně v rámci stanovených hranic výkonu. I zde je ale třeba upozornit na to, že takovéto limity přicházejí v úvahu s ohledem na platnou smlouvu o hraničních vodách zásadně jen tehdy, pokud se přitom jedná o zamezení „podstatných“ negativních vlivů na vody protínající státní hranici.

¹² Seznam zásad pro využívání termálních vod v dolnobavorsko-honorakouské Molasské pánvi, str. 18.

¹³ Dle informací Geologického spolkového ústavu je geologický a hydrologický popis projektového území na rakouské straně v zásadě dokončen, zatímco na české straně zatím dokončen není.

¹⁴ Seznam zásad pro využívání termálních vod v dolnobavorsko-honorakouské Molasské pánvi, str. 12 a násl.

IV. Zajišťování potřeby

Na základě vyhodnocení stavu a hranic výkonu předmětných termálních vod by mělo být za účelem dosažení společného, trvale udržitelného a šetrného využívání a obhospodařování těchto termálních vod předepsáno úsporné zacházení s dostupnými omezenými vodními zdroji. To předpokládá, že odběry vody budou odpovídat potřebě, čímž bude vyloučeno nadužívání termálních vod.

U každého vodohospodářského záměru bez ohledu na to, zda předpokládá balneologické nebo geotermální využití, by proto měla být nejprve zjištěna skutečně nezbytná potřeba termální vody, kterou bude třeba doložit vnitrostátnímu úřadu příslušnému k udělení povolení.

V případě balneologického využití se bude potřeba řídit zejména velikostí plánovaného zařízení, zejména počtem hostů využívajících balneologickou koupel a počtem, resp. velikostí bazénů. V případě energetického využití bude potřeba záviset na konkrétním požadovaném množství energie (MWh).¹⁵

Díky moderním technologiím lze zařídit provozy tak, aby byla spotřeba termální vody redukována. Například v případě balneologického využití může být spotřeba termální vody výrazně redukována díky oběhovému provozu, ve kterém je použita voda po koupeli ošetřena ve speciálním zařízení a posléze je zase přivedena do vany, na rozdíl od průtokového provozu, u kterého je termální voda použita jen jednorázově a poté je odvedena. O takovýchto možnostech využití by mohl být projektant informován v případě potřeby i v rámci schvalovacího řízení ze strany příslušných úřadů.

S ohledem na využívání šetrné ke zdrojům by mělo být dbáno na to, aby byly termální vody využívány jen pomocí zařízení, která garantují kvalitní a trvalé využívání termálních vod. Menší jednotky jako například soukromé domácnosti nebo ubytovací zařízení nebudou z vodohospodářského hlediska vyhovovat těmto požadavkům.¹⁶ Takováto úprava, která zcela znemožňuje využívání, může být však vzhledem ke znění smlouvy o hraničních vodách, jejíž působnost je omezena jen na „podstatné“ negativní vlivy na vody protínající státní hranici, poněkud problematická.

Stanovení potřeby, resp. doklad o potřebě by měly být povinně předkládány v rámci vodoprávního řízení o prodloužení povolení či v řízení o zvýšení odběrů termálních vod i v případě již existujících vodohospodářských zařízení.

V. Přizpůsobení existujících zařízení stavu techniky

Povinnost k údržbě a modernizaci vodohospodářských zařízení zásadně vyplývá již z mezinárodní smlouvy mezi Rakouskou republikou a Českou republikou o úpravě vodohospodářských otázek na hraničních vodách.¹⁷

¹⁵ Seznam zásad pro využívání termálních vod v dolnobavorsko-hornorakouské Molasské pánvi, str. 10.

¹⁶ Seznam zásad pro využívání termálních vod v dolnobavorsko-hornorakouské Molasské pánvi, str. 25.

¹⁷ Viz článek 4 a 5 smlouvy.

V seznamu zásad by bylo možné upřesnit tuto povinnost s ohledem na zařízení k využívání termálních vod. Zejména by bylo možné uvést (technické) údaje ohledně toho, jaká opatření je třeba přijmout u starších zařízení, aby se je podařilo přizpůsobit „stavu techniky“¹⁸ tak, aby i ona zajišťovala šetrné využívání zdrojů termálních vod ve smyslu trvale udržitelného rozvoje.

VI. Vytvoření jednotné schvalovací praxe

Ochranu termálních vod v regionu Laa an der Thaya a Pasohlávky lze v plném rozsahu zajistit jen tehdy, pokud budou vodohospodářské záměry k využívání termálních vod schvalovány na obou stranách za stejných podmínek. Za tím účelem je třeba usilovat o sblížení schvalovacích procesů v rámci daných právních rámců stanovených vnitrostátními právními řády.

Zřizování vrtů za účelem čerpání termálních vod, odběr podzemní vody a odvádění, resp. reinjekce použité termální vody představují, jak bylo blíže uvedeno v Části 1 bodu 2.3 a 2.5, činnosti vyžadující povolení. Schvalování těchto opatření, resp. zařízení potřebných k jejich realizaci, vyžadují podání příslušné žádosti ze strany investora. K této žádosti je třeba přiložit obsáhlou (technickou) dokumentaci, na jejímž základě bude moci úřad posoudit záměr, který je předmětem žádosti, a rozhodnout o tom, zda splňuje podmínky pro udělení povolení. Rakouský zákon o minerálních látkách a rakouský vodní zákon obsahují seznam dokumentů, které je třeba předložit v horoprávním a vodoprávním řízení o udělení povolení. Tyto seznamy nejsou taxativní, nýbrž úřad si může vyžádat další podklady k žádosti, pokud to vyžaduje účel a zvláštní okolnosti záměru a pokud je to třeba k celkovému posouzení případu.¹⁹

Zde by mohl navázat seznam zásad, inspirovaný Seznamem zásad pro využívání termálních vod v dolnobavorsko-honorakouské Molasské pánvi, a stanovit seznam podkladů k žádosti, které jsou potřebné speciálně pro posouzení vodohospodářských záměrů k využívání termálních vod, zejména jejich přeshraničních dopadů, a které musejí být tudíž předkládány při schvalování takovýchto záměrů, resp. které by měly být vyžadovány vnitrostátními úřady.

Stanovené podklady žádosti by se dělily dle druhu povolení (např. horoprávní nebo vodoprávní) i dle způsobu využití (balneologické nebo geotermální využití). Kromě technických zpráv (např. doklad o potřebě, doklad o šetrném způsobu zacházení s termálními vodami, technické údaje o zařízeních na čerpání a reinjekci), by měly být předkládány i plány (např. schéma rozvodů vody při využívání termálních vod s uvedením průtoku a teplotního průběhu, profily geologických vrstev u vrtů k odběru a reinjekci).

V rámci seznamu zásad by navíc mohl být vypracován jednotný katalog závazných podmínek. Závazné podmínky jsou vedlejší závazná ustanovení správního aktu, jehož hlavním obsahem je nějaké oprávnění, například horoprávního nebo vodoprávního povolení, a stanovuje je v každém jednotlivém případě správní úřad.²⁰

¹⁸ Pod pojmem „stav techniky“ rozumí rakouský zákon o vodách (§ 12a) „vývojový stupeň pokrokových postupů, zařízení a druhů provozů spočívající na příslušných vědeckých poznacích, jejichž funkčnost je vyzkoušená a prokázána. Při určení stavu techniky je třeba vzít v úvahu zejména takové srovnatelné postupy, zařízení a druhy provozů, které jsou celkově nejúčinnější k dosažení všeobecně vysoké úrovně ochrany životního prostředí.

¹⁹ Viz § 119 odst. 1 a § 103 rakouského vodního zákona.

²⁰ Berger in Oberleitner/Berger, WRG-ON4.01 § 105 marginálie 11.

V seznamu zásad by mohly být formulovány závazné podmínky vytvořené na míru specifickým využívání termálních vod, které by musely vnitrostátní úřady zohledňovat ve vodoprávních řízeních, aby vyloučily (podstatně) přeshraniční negativní vlivy. Tyto jednotné závazné podmínky by mohly být, stejně jako v případě podkladů k žádosti, děleny dle druhu povolení (např. horoprávní a vodoprávní) i dle druhu využití (balneologické či geotermální využití) a mohly by se vztahovat k nejružnějším aspektům (např. účel použití, úsporné použití, provoz zařízení).

Jako příklad citujeme následující závazné podmínky ze Seznamu zásad pro využívání termálních vod v dolnobavorsko-hornorakouské Molasské pánvi²¹:

- *Při hloubení vrtů je třeba dbát na to, aby nedošlo k úniku napjaté podzemní vody do horizontů podzemních vod ležících nad ní nebo k hydraulickému spojení různých zvodní.*
- *Termální vodu je možné odebírat jen pro požadovaný účel a v množství odpovídajícím potřebě. Zásobování soukromých domácností, bytových domů, restaurací nebo podobných objektů termální vodou je nepřípustné.*
- *Potrubí pro vedení termální vody je třeba položit a izolovat tak, aby se minimalizovaly tepelné ztráty. Stejně tak je třeba odpovídajícím způsobem izolovat ústí studny, armatury a potrubí v objektu, kde je umístěna studna.*

Aplikací norem zohledňujících podklady žádosti a závazných podmínek bude zaručena jednotná správní praxe, takže budou termální vody chráněny oběma státy stejným způsobem.

VII. Výměna relevantních informací a dat

Pravidelná vzájemná výměna informací a zkušeností je podstatným faktorem pro přeshraniční koordinaci a spolupráci při obhospodařování přeshraničních termálních vod.²²

Seznam zásad by proto měl stanovit rámec toho, jak má probíhat pravidelná výměna relevantních informací a dat a jaké informace by měly být v každém případě předmětem výměny (viz k tomu hned dále bod 2.4.).

1.4 ZAPOJENÍ A POSÍLENÉ INFORMOVÁNÍ DOTČENÝCH VNITROSTÁTNÍCH ÚŘADŮ

Nezávisle na možnostech změny smluvního právního základu a vypracování seznamu zásad, nastíněných v bodu 2.2. a 2.3. by měly být vnitrostátní úřady na rakouské i české straně intenzivněji informovány o termálních vodách a měly by se zejména zaměřit na přeshraniční dopady využívání

²¹ Seznam zásad pro využívání termálních vod v dolnobavorsko-hornorakouské Molasské pánvi, str. 45 a násl.

²² Seznam zásad pro využívání termálních vod v dolnobavorsko-hornorakouské Molasské pánvi, str. 16.

termálních vod za účelem zlepšeného využívání a obhospodařování termálních vod v příhraničním území Laa an der Thaya a Pasohlávky.

Jak ukazuje stávající správní praxe, zejména v souvislosti s lázněmi „Laa an der Thaya“ (které jsou ve zkoumaném regionu jediné), nejsou v současné době zpravidla v rámci rakouského schvalovacího řízení pro vodohospodářská zařízení zkoumány dopady na termální vody na české straně (s odůvodněním, že předmětem projektu nejsou přeshraniční termální vody, a tudíž není třeba zabývat se přeshraničními vlivy).

Právě z tohoto důvodu je potřeba sdělovat vnitrostátním úřadům výsledky projektu HTPO, aby se vytvořilo povědomí o nutnosti zkoumat přeshraniční dopady pro druhou stranu u každého případu využití termálních vod v pohraničí i ukládání povinností formou závazných podmínek k ochraně podzemních vod v příslušných povoleních.

Tato osvěta by mohla probíhat kromě všeobecného informování vnitrostátních úřadů, jichž se týkají termální vody, například ve formě workshopů, i ve vztahu ke konkrétním záměrům tak, že každý schvalovaný projekt bude předem oznámen zmocněncům Česko-rakouské komise pro hraniční vody. Následně by se jimi Komise pro hraniční vody zabývala, jak je stanoveno v mezinárodní smlouvě.

1.5 ZAHRNUTÍ TERMÁLNÍCH VOD V PŘÍHRANIČNÍM REGIONU LAA AN DER THAYA A PASOHLÁVKY DO PŘÍSLUŠNÝCH NÁRODNÍCH VODOHOSPODÁŘSKÝCH PLÁNŮ

Podzemní termální vody nacházející se na zkoumaném území nejsou dosud vykazovány jako podzemní vody v platném rakouském národním vodohospodářském plánu z roku 2015 (viz k tomu Část 1, bod 2.1.3).

Proto je třeba doporučit, aby byly předmětné (hlubinné) podzemní vody zahrnuty v rámci splnění požadavků Rámcové směrnice o vodách do příslušných národních vodohospodářských plánů za účelem zlepšení informovanosti o stavu vod a o otázkách jejich obhospodařování.

Tím by se dosáhlo toho, že by muselo být u odpovídajících opatření a záměrů týkajících se těchto (hlubinných) podzemních vod zohledňováno vyhodnocení stavu, podmínky a závazné podmínky stanovené v národních vodohospodářských plánech a vodohospodářských plánech dotčených území, a tím by se dosáhlo i náležité ochrany. Obsah národního vodohospodářského plánu, zejména zmapování množství a chemického stavu, totiž úřady používají ve vodoprávních schvalovacích řízeních pro zjištění skutkového stavu.²³

Národní vodohospodářský plán je třeba dle ustanovení Rámcové směrnice o vodách aktualizovat každých šest let, přičemž v Rakousku provádí tuto aktualizaci spolková ministryně pro zemědělství,

²³ Lindner in Oberleitner/Berger, WRG-ON 4.00 § 55c; VwGH 27. 4. 2017, Ro 2015/07/0044.

regiony a turismus.²⁴ Práce na národním vodohospodářském plánu 2021 (NGP 2021) již běží.²⁵ To, zda je možné z hlediska časového i z hlediska stavu dosud známých informací zahrnout ještě do národního vodohospodářského plánu 2021 i předmětné (hlubinné) podzemní vody, by se muselo zjistit u Spolkového ministerstva pro zemědělství, regiony a turismus.

²⁴ Viz § 55c odst. 5 rakouského vodního zákona.

²⁵ K časovému harmonogramu a programu prací na národním vodohospodářském plánu 2021 viz:

https://www.bmlrt.gv.at/wasser/wasser-oesterreich/plan_gewaesser_ngp/nationaler_gewaesserbewirtschaftungsplan-ngp/ngp_arbeitsprogramm_2018.html (stahováno dne 12.03.2020).

2. SHRNU TÍ

Bez ohledu na změnu / modifikaci existující mezinárodní smlouvy mezi Rakouskou republikou a Českou republikou o úpravě vodohospodářských otázek na hraničních vodách může být v zásadě již na bázi této smlouvy rozvinuta společná strategie pro využívání a obhospodařování zdrojů termálních vod v pohraničním území Laa an der Thaya a Pasohlávky.

V souladu s postupem Stálé komise pro vody dle Regensburgské smlouvy lze doporučit vytvoření seznamu zásad, ve kterém bude blíže upraveno využívání termálních vod a v jehož rámci může docházet nejenom k výměně informací mezi vnitrostátními úřady, ale i k vytvoření společné přeshraniční a vzájemně koordinované správní praxe.